

Nr. 279 | april 2011

Klare borgerkrav om klimatilpasning

Samlet plan

- > **Tilpasningen til fremtidens klima skal gennemføres efter en sammenhængende planlægning. Det skal ske snarest muligt, så borgerne kender løsningerne i god tid og ved, hvad de kan regne med. Man skal undgå et 'kludetæppe' af individuelle løsninger langs kyster og åer, der ikke hænger sammen.**

Aktiv rolle til kommunerne

- > **Kommunerne skal stå for planlægningen og have beføjelser til at ændre status for udsatte områder. De skal opsøge borgere og erhverv, gå i dialog og stille viden og ekspertise til rådighed. De må gerne stille skærpede krav, både til ejerne af nye og eksisterende bygninger.**

Naturlig udvikling

- > **I stedet for at bygge store diger og pumpestationer må man indstille sig på, at lavtliggende områder med sommerhuse og marker gradvist bliver til vådområder.**

Dette nummer af Fra rådet til tinget bygger på borgertopmødet om klimatilpasning i Kalundborg Kommune lørdag den 5. marts 2011.

Borgerne i Kalundborg Kommune har klare holdninger til klimatilpasning. De vigtigste resultater fra et borgertopmøde, hvor borgerne blev inddraget i planlægningen på et tidligt tidspunkt i beslutningsprocessen, er:

- Kommunen skal handle nu og udarbejde langsigtede planer for arealanvendelse, så borgerne ved, hvad de kan regne med i fremtiden.
- Der er ikke tilslutning til at bygge diger i større målestok for at beskytte lave kyster og sårbare områder i det åbne land. På længere sigt må nogle af de lavtliggende sommerhusområder og marker udfases og omdannes til vådområder.
- Udviklingen ved kysterne skal ske ud fra en samlet plan og prioritering, primært med kommunerne som drivkraft. Kun et lille mindretal mener, at det som nu skal være op til hver enkelt lodsejer eller lokalt digelag at beslutte, hvad der skal ske.
- Kommunen skal ikke lave kloakering og anden ny infrastruktur i de mest udsatte sommerhus- og landbrugsområder, men have ret til at ændre deres status, så de på sigt kan overgå til at være naturområder.

- Kommunen skal kunne udpege landbrugsarealer, der kan oversvømmes, som led i beskyttelsen af andre områder.
- Det er rimeligt at kommunen stiller større krav til de enkelte borgere og virksomheder om at håndtere nedbør på egen grund.
- I udsatte områder med helårsbebyggelse som fx i Kalundborg by skal kommunen hjælpe grundejerne med klimasikring. Næsten alle mente, at kommunen skal stille viden og ekspertise til rådighed. Mere end halvdelen mente også, at kommunen skal bidrage til finansieringen.
- Kalundborg Havn og virksomhederne langs havnen bør have medansvar for at beskytte de bagvedliggende områder af byen.

Borgerinddragelse fra første færd

Disse klare konklusioner er resultatet af et langvarigt arbejde med at inddrage borgere i klimatilpasningen. Problemerne i kommunen blev analyseret og beskrevet i et baggrundsmateriale på 32 sider, som 500 repræsentativt udvalgte borgere fik tilsendt. 350 af dem mødte op til borgertopmøde i Kalundborg Hallerne lørdag den 5.

Udgiver:

Teknologirådet

Toldbodgade 12

DK-1253 København K

Tel: 3332 0503

rtt@tekno.dk

Abonnement:

Gratis tilmelding pr. email:
rtt@tekno.dk

Tidligere nyhedsbreve findes på
www.tekno.dk/rtt.htm

ISSN: 1602-4311

marts. De drøftede problemerne punkt for punkt ved små borde, før de prioriterede løsningerne og stemte på de løsningsforslag, de syntes bedst om. Alle deltagerne havde bopæl i kommunen og hver sjette havde desuden sommerhus i kommunen. De fleste sagde bagefter, at de havde fået større viden om klimaforandringerne og ændret holdning til dem undervejs.

»Det er første gang vi prøver at inddrage borgerne så grundigt i planlægningen før vi selv spiller ud med et forslag, og det var alle pengene værd,« siger formanden for kommunens Teknik- og Miljøudvalg, Bertel Stenbæk (V). Kommunen har fået et stærkere mandat til at handle på alles vegne.

»Borgerne var meget ansvarsbevidste og realistiske. Og det giver os et rygstød, at vi kender holdningen hos de folk, vi planlægger for. For eksempel har vi fået et vink om, at borgerne synes, det er i orden, at vi stiller større krav om nedsivning af regnvand på egen grund.«

»Og det virker jo også den anden vej rundt,« påpeger Bertel Stenbæk. »De borgere, der læste baggrundsmaterialet og fik øjnene op for nogle ting, vil også selv handle mere ansvarligt i fremtiden og gardere sig bedre mod klimaforandringerne.«

Nødvendigt at ændre lovene

Også borgmester Martin Damm (V) er yderst tilfreds. »Almindelige borgermøder kan nemt blive domineret af de parter, der har særlige interesser. Her fik vi i stedet et repræsentativt udvalg af befolkningen til at komme. Det gjorde, at man fik en helt anden debat. Det er stærkt at anbefale.«

»Den struktur, vi har i dag, egner sig ikke til at træffe kompetente beslutninger om klimatilpasning. Det fik vi bekræftet,« siger Martin Damm. »Borgerne er klar – nu skal vi bare have indrettet lovgivningen, så den passer til opgaven.«

Borgmesteren henvender sig nu til Folketingets politikere igennem Kommunernes Landsforening, hvor han er formand for Teknik- og Miljøudvalget.

Planer for kystområderne

- 56% Det skal primært være kommunerne, der har ansvaret for at udarbejde en samlet plan.
- 35% Det skal primært være staten, der beslutter på baggrund af en overordnet kystzoneplan
- 8% Kompetencen skal fortsat være som i dag, hvor borgere/digelag selv kan opnå tilladelse til kystbeskyttelse hos Kystdirektoratet.
- 1% Ved ikke.

»Ansvaret og opgaverne er fordelt på mange beslutningstagere, men der er brug for en koordineret indsats, og borgerne pegede på, at det skal være kommunerne, der tager tæten. Hvis den ene lodsejer beskytter sig mod havvand og den anden ikke gør det, så løber vandet jo bare rundt om digerne... Kommunerne skal planlægge klimatilpasningen og have beføjelser lige som vi har på andre områder, hvor vi er den planlæggende myndighed.«

»Klimatilpasning skal ikke kun være en kan-opgave,« understreger Martin Damm. »Det skal være en skal-opgave. Vi skal have en god dialog med borgerne og finde ud af, hvad der er de fremtidige løsninger i god tid. Vi skal have indrettet lovgivningen rigtigt og lagt spor på den lange bane, som folk kan indrette sig efter. Ellers kan man hurtigt få fejlinvesteret rigtig mange penge.«

»Vi skal også koordinere det kommunerne imellem. Vand kender jo ikke kommunegrænserne.«

Planer for klimatilpasning

- 90% Man bør allerede nu handle og udarbejde langsigtede planer, der tager højde for de forventede klimaforandringer.
- 9% Man skal som hovedregel forholde sig afventende og kun handle efterhånden som der opstår problemer og lovgivningen til siger det.
- 1% Ved ikke.

Lavtliggende kyster med mange sommerhuse

Kalundborg Kommune har mange lighedstræk med andre kystkommuner. Forud for mødet blev problemerne i området langs kysten syd for Kalundborg analyseret og drøftet i scenarieværksteder.

Halvøen Reersø og de lavtliggende områder nordøst for denne er i farezonen for hyppige oversvømmelser. Saltvand kan trænge helt ind til søen Tissø, hvis havet som forventet stiger ca. 80 centimeter i slutningen af dette århundrede. Foruden naturværdier, landbrug og vandindvinding er der mange sommerhuse i de udsatte områder.

Fire muligheder blev beskrevet:

- 1) Man kan bygge store fremskudte diger 8 kilometer mod nord og 5 kilometer mod syd fra Reersø.
- 2) Man kan bygge 16 kilometer diger langs kysten og 35 kilometer diger langs Halleby Å og andre vandløb.

Udgiver:

Teknologirådet

Toldbodgade 12

DK-1253 København K

Tel: 3332 0503

rtt@tekno.dk

Abonnement:

Gratis tilmelding pr. email:

rtt@tekno.dk

Tidligere nyhedsbreve findes på

www.tekno.dk/rtt.htm

ISSN: 1602-4311

3) Man kan gradvist afvikle de udsatte bebyggelser og anlæg (sommerhuse, veje mv.) og de lavest liggende marker på en styret måde i løbet af 50-100 år. Ejerne af de eksisterende bygninger, anlæg og marker kan midlertidigt beskytte dem i nogle årtier, men på langt sigt vil de blive til vådområder.

4) Man kan udnytte klimaforandringerne til at styrke naturen i landskabet ved ikke at tillade midlertidig beskyttelse og derved fremskynde en afvikling af udsatte bebyggelser, anlæg og marker.

På borgertopmødet var det kun en tredjedel af deltagerne, der gik ind for at bygge diger – og heraf mente mange, at det kun skal ske, hvis staten betaler. De fleste gik ind for mulighed 3, hvor de nuværende ejere får ret til midlertidigt at beskytte deres ejendomme, men de kommende ejere må indstille sig på, at de hverken kan sikre eller forsikre deres ejendom.

Det åbne land: Diger eller nye naturområder?

43% De udsatte bebyggelser og marker kan beskyttes midlertidigt, men omdannes i løbet af 50-100 år til vådområder.

21% De udsatte områder beskyttes ikke, men omdannes i løbet af dette århundrede til nye naturområder der altid eller ofte står under vand.

20% Områderne beskyttes med diger langs kysterne og vandløbene. Heraf 4 procent: Kun hvis staten betaler.

16% Store diger til havs skal beskytte hele området mod oversvømmelser. Heraf 7 procent: Kun hvis staten betaler.

Kalundborg, en typisk havneby

Kalundborg er, som mange andre danske fjordbyer, opstået omkring havnen. Indtil nu har der 'kun' været større problemer med oversvømmelser i et område med parcelhuse og boldbaner mv. tæt ved lystbådehavnen.

Men hvis havets vandstand som forventet stiger 80 centimeter i løbet af 50-100 år, risikerer man, at der omkring hvert tyvende år bliver oversvømmelser i et meget større område. Det vil ramme stationen og en del af bymidten, de store erhvervsvirksomheder langs havnen og to bagvedliggende boligkvarterer.

Som reglerne er i dag, kan kommunen ikke tvinge Kalundborg Havn og virksomhederne langs havnefronten til at sikre andet end deres egne anlæg. Det forhindrer ikke, at den bagvedliggende del af byen og boligkvartererne oversvømmes.

Tre fjerdedele af borgerne mener at Havnen og virksomhederne bør have medansvar for en samlet løsning, der også beskytter de bagvedliggende områder.

Næsten alle finder det rimeligt, at kommunen stiller større krav til de enkelte grundejere og erhvervsdrivende om at håndtere nedbør på egen grund. En tredjedel mener, at kravene skal stilles ved om- og nybyggeri, men to tredjedele mener, at det også skal omfatte de eksisterende ejendomme.

Ansvar for at sikre boligerne og andre bygninger i de udsatte områder ligger i dag hos grundejerne. Næsten alle deltagerne var enige om, at kommunen skal arbejde aktivt på at finde fælles løsninger for disse områder og bistå med viden og ekspertise. Et flertal mente, at kommunen også skal bidrage til finansieringen, når det drejer sig om klimasikring af områder med helårsbebyggelse.

Det videre arbejde

Resultaterne fra borgertopmødet er blevet præsenteret for Kalundborg Kommunes Teknik- og Miljøudvalg, og der er enighed om, at de skal indgå med stor vægt i kommunens strategi for klimatilpasning.

Det er ikke lovpligtigt, at kommunerne skal lave en klimatilpasningsplan. Og Kalundborg er ikke udpeget som særligt risikoområde i det forslag til implementering af EU's oversvømmelsesdirektiv, Naturstyrelsen og Kystdirektoratet for nylig har sendt i høring. Men i Kalundborg Kommune er der enighed om, at der udarbejdes en klimatilpasningsplan. Klimatilpasningsplanen skal gøres færdig til politisk vedtagelse i begyndelsen af 2012 og indgå i den reviderede kommuneplan fra 2013. Det vil give borgerne og kommunen et bedre udgangspunkt for at vurdere, hvor og hvordan der kan ske tilpasning til klimaforandringerne.

I Teknik- og Miljøudvalget er der opbakning til, at strategien og de konkrete planer skal tage udgangspunkt til de holdninger, det store flertal på borgertopmødet gav udtryk for: Tilpasningen skal ske efter en samlet plan. Nogle udsatte sommerhusområder kan afvikles på lang sigt. Udvalgte landbrugsarealer og afgrænsede arealer i byerne kan indgå i planlægningen som områder, der kan oversvømmes for at beskytte andre bebyggede områder. Kommunen skal gå i dialog med virksomhederne og Kalundborg Havn om at medvirke til løsninger for beskyttelse af de bagvedliggende boligområder. Kommunen bør have stærkere beføjelser som planlæggende myndighed og den må gerne stille skærpede krav i forhold til håndtering af vand på private grunde og i forbindelse med krav til byggeri. I de udsatte byområder bør kommunen hjælpe boligejerne

Udgiver:

Teknologirådet

Toldbodgade 12

DK-1253 København K

Tel: 3332 0503

rtt@tekno.dk

Abonnement:

Gratis tilmelding pr. email:

rtt@tekno.dk

Tidligere nyhedsbreve findes på

www.tekno.dk/rtt.htm

ISSN: 1602-4311

både med vejledning, initiativer til og finansiering af tilpasningen.

»Vi glæder os til at bruge resultaterne i det videre arbejde – og vi vil også dele resultaterne med andre kommuner, så alle kan få gavn af den indsats, vi har gjort,« siger Teknik- og Miljøudvalgets formand, Bertel Stenbæk.

Projektledere på Borgertopmødet fra Teknologirådet

Søren Gram og Bjørn Bedsted

Fra Rådet til tinget udgives af Teknologirådets sekretariat. Redaktør Ida Leisner. Dette nummer er skrevet af freelancejournalist Ebbe Sønderriis.

De sidste fem numre af Fra rådet til tinget

Nr. 278: Folkeskolen kan få langt mere ud af it

Nr. 277: Nedtælling til e-valg

Nr. 276: Veje til bæredygtig transport

Nr. 275: Fremtidsbyer er bæredygtige

Nr. 274: Klimatilpasning kræver rettidig omhu

Fra rådet til tinget stilles alene til rådighed for visning/læsning. Det er ikke tilladt at kopiere, hverken på papir, elektronisk eller i digital form. Der må dog tages kopi til egen personlig brug, jf. Ophavsretslovens § 12. Der må kun citeres med kildeangivelse og kun linkes til visninger på måder, der fører hen til Teknologirådets hjemmeside. Yderligere rettigheder til materialet kan aftales ved henvendelse til redaktør Ida Leisner.

Udgiver:

Teknologirådet

Toldbodgade 12

DK-1253 København K

Tel: 3332 0503

rtt@tekno.dk

Abonnement:

Gratis tilmelding pr. email:

rtt@tekno.dk

Tidligere nyhedsbreve findes på

www.tekno.dk/rtt.htm

ISSN: 1602-4311